

Diabetesfoten hos njurpatienten - kan god omvårdnad göra skillnad?

Magdalena Annersten Gershater

Leg Sjuksköterska Dr Med Vet

Universitetslektor diabetes

Fakulteten Hälsa och Samhälle

Institutionen för Vårdvetenskap

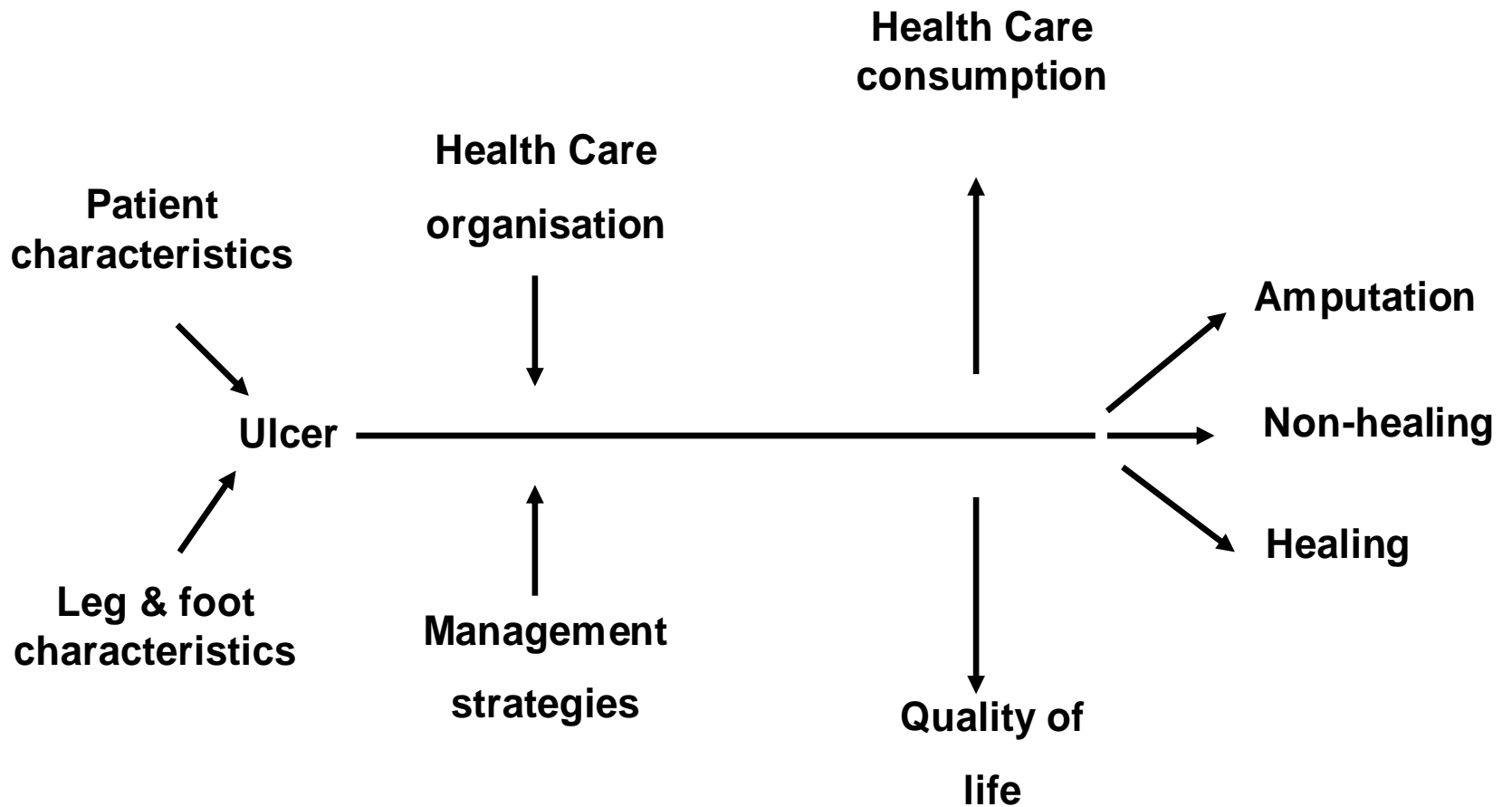

Bakgrund

- Var 30 sekund amputeras ett ben på grund av diabetes och fotsår någonstans i världen
- Genom speciella fotmottagningar med multidisciplinära team kan antalet amputationer minska

Bakgrund (forts)

- Diabetes
- Neuropati
- Perifer Vascular Disease (PVD)
- Kroniska sår

Multidisciplinär fotmottagning

- Ortopedläkare
- Diabetesläkare
- Kärlkirurg
- **Diabetessjuksköterska**
- Undersköterska
- Fotvårdsspecialist/undersköterska
- Sekreterare
- Gipstekniker
- Ortopedtekniker
- Ortopedskomakare
- Kurator

Akut Diabetesfot

- **INFEKTION:** Ej alltid feber – förhöjt SR/CRP – leukocytos
 1. Odling
 2. Antibiotika:
 - Dalacin 300 mg x 3 po + Ciproxin 500 mg x 2 po
 - Claforan 1gx3 iv + ev Flagyl 400 mg x 3 po
 3. Ortopedkonsult: bedömning om behov av akut operation
 4. Akut röntgen Kan göras någon dag senare
 5. Smärtlindring efter behov: Paracetamol/Tramadol/Morfin
 6. Omläggning:
 - Torra sår: Torr kompress,
 - Svarta nekroser: Sorbact,
 - Vätskande sår: Aquacel

Akut diabetesfot (forts.)

- **KÄRLINSUFFICIENS:** Diabetespatient med neuropati har ofta nedsatt smärtupplevelse och behöver inte ha nattlig angipatismärta eller claudicatio
- Klinisk misstanke på kärlinsufficiens vid:
 - Missfärgning
 - Smärta
 - Kall fot
 - Avsaknad av perifer puls
 - Gangrän
- Akut kärlkirurgkonsult

Behandlingsmål vid kroniska orena sår

- Upprensning av nekrotisk eller gulsmetig vävnad
- Förhindra att klinisk sårinfektion utvecklas /bakteriell balans
- Absorbera överflödigt sårsekret/ Fuktig balans
- Skonsamt för patienten
- Starta sårläkningsprocessen

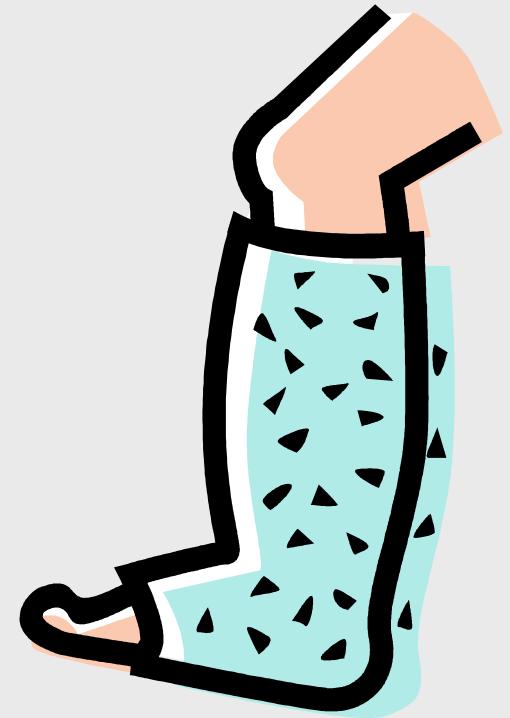

Bättre blodcirkulation med

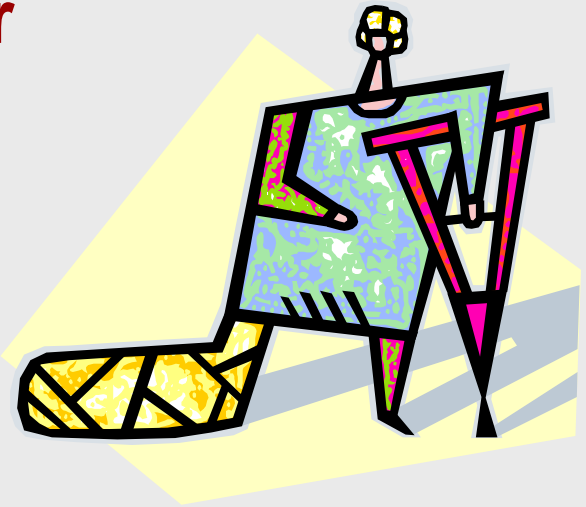
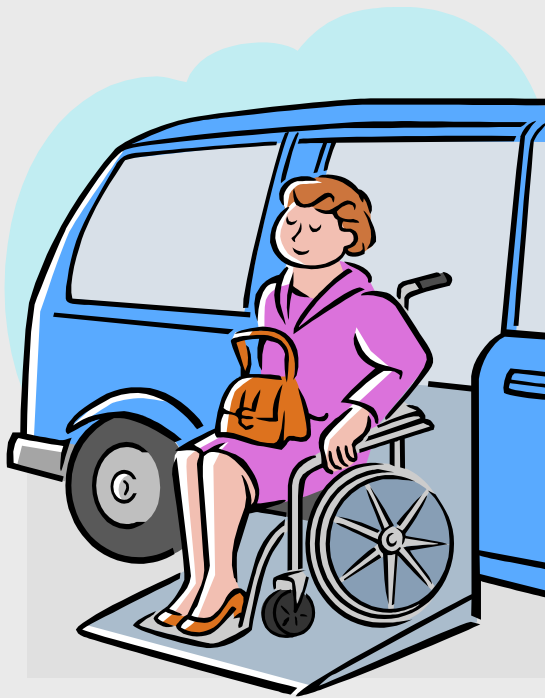

Sår på undersidan av foten behöver fullständig avlastning

- Gips
- Ortos
- Hel Halvsko
- Specialsko
- Rullstol

Konsekvenser

Vilka blir amputerade?

Vi gör en studie!!

Complexity of factors related to outcome of neuropathic and neuroischaemic/ischaemic diabetic foot ulcers: a cohort study

Gershater, Löndahl, Larsson, Nyberg, Thörne, Eneroth & Apelqvist Diabetologia (2009) 52(3):398-407

Inklusionskriterier

- 18 år eller äldre
- Diabetes Mellitus
- Fotsår på eller nedanför ankeln
- Behandlad på fotmottagningarna Lund/Malmö

Resultat

- 2480 patienter
- Kön 59% ♂ 41% ♀
- Ålder 68 år (18-96)
- Typ 1 18%
- Typ 2 82 %
- Insulinbehandlad 61%
- Diabetesduration 16 år (0-70)

Resultat (forts)

- Ischemisk hjärtsjukdom 30%
- Hjärtsvikt 23%
- Cerebrovasculär sjukdom 23%
- Aldrig rökt 40%

- Bor i särskilt boende 17%

- PVD 40%

Resultat (forts)

- Perifer neuropati 92%
- Fotdeformitet 77%
- Tidigare amputation 6%
- **Benödem** 41%

- Sårduration (innan första besök) 0-350 veckor
- Läkningstid 1-235 veckor

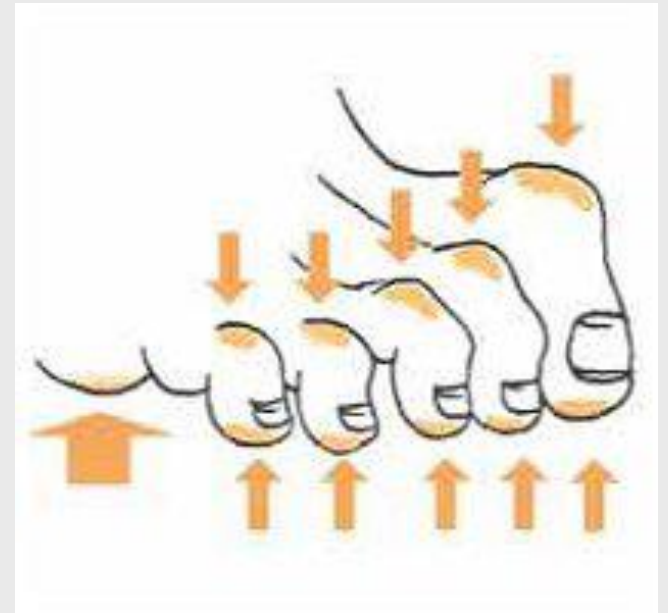
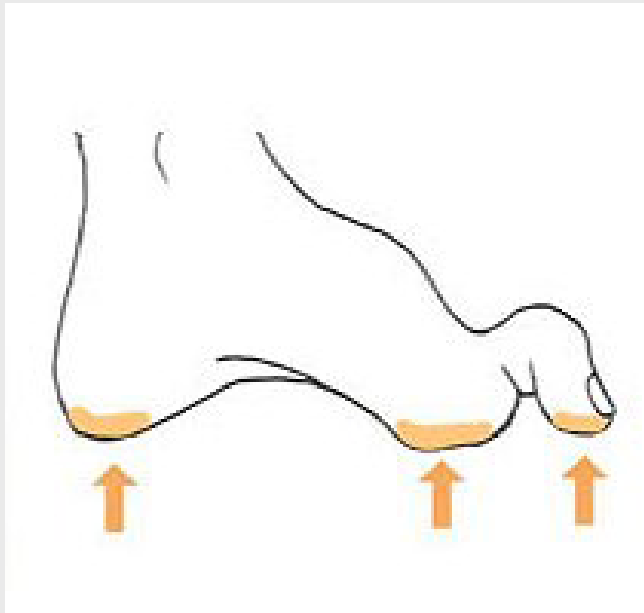

Sårets lokalisering

- Stortån 26%
- Övriga tår 17%
- Hälen 15%
- Multipla sår 17%
- Övriga 25%

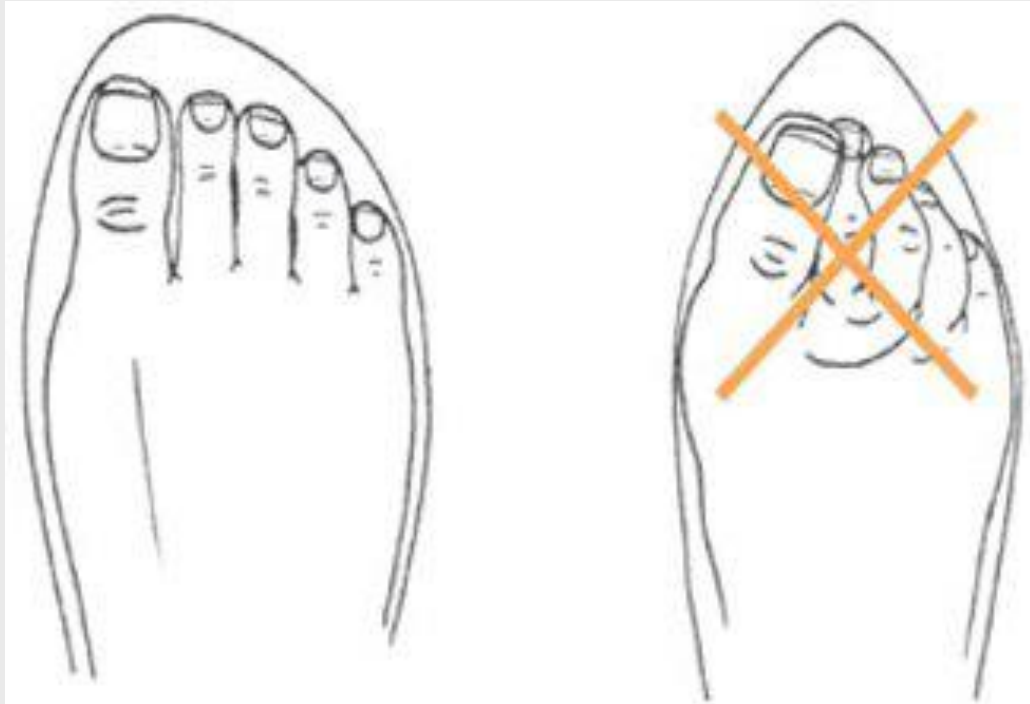
Lokalisation

Sårorsaker

- Trauma eller skoskav 53%
- Sprickor 5%
- Nageltrång 5%
- Trycksår 7%
- Okänd orsak 30%

Resultat (forts)

- Primärt läkta 1617 (65%)
- Minor amputation 250 (9%)
- Major amputation 193 (8%)
- Avlidna innan läkning 420 (17%)

Faktorer relaterade till amputation hos patienter med neuropati

- Typ 2
- Diabetesduration 8-23 år
- Nedsatt syn
- **Uremi**
- **Benödem**
- Tidigare amputation
- **Gångsvårigheter**
- Vilosmärta
- Sår på undersidan av foten
- Djup infektion

Faktorer relaterade till amputation hos patienter med ischemi

- Diabetesduration > 23 år
- Uremi
- Benödem
- Fotdeformitet
- Tåtryck < 30 mmHg
- Smärta
- Multipla sår
- Dålig följsamhet
-

Diabetesvård

Stöd för styrning och ledning

Åtgärdslista E 24

- ... regelbunden undersökning, fotvård, personal- eller patientundervisning samt skoförsörjning
- ... särskilt viktigt hos äldre som inte själva observerar symptom
- Beakta eventuellt behov av assistans på äldreboenden

Egenvård – själv eller assisterad

- Dagliga inspektioner
- Tvätta fötterna dagligen
- Smörja fötterna dagligen
- Skor som rymmer hela foten *inklusive alla fem tårna*
- Fotvård

FOTVÅRDSREMISS

Privat fotterapeut med landstingssubvention

Diagnos Diabetes kostbeh
 tabl beh
 insulinbeh

"Subventionerad fotvård" gäller **enbart** för diabetespatienter med HÖG resp MYCKET HÖG risk att drabbas av komplikationer. Det är viktigt att alla patienter erhåller förebyggande fotvårdsinformation. Denna kan ges av diabetessköterskan eller av fotterapeut, gärna i samband med gruppundervisning. En patient med nytt sår (risknivå 4) bör snarast remitteras till sjukhusets fotteam.

Patientens risknivå

- 2. Hög risk** Patienter med neuropati
 perifer kärlsjukdom
- 3. Mycket hög risk** Patienter med tidigare fotsår
 tidigare amputerad
 deformerad fot
 kraftiga förhårdnader

Aktuellt problem:

.....

.....

Remissen är giltig ett år från remissdatum och berättigar till högst fyra subventionerade behandlingar.

Pat ansv läk _____
klartext signum diab esk

Vårdenhet _____ Datum _____
stämpel

Fotterapeutens redovisning:

1. Vilken riskgrupp anser Du att patienten tillhör?

1. Diabetes utan komplikation 2 (se ovan) 3 (se ovan) 4 aktuellt sår

2. Behandlingar datum: _____; _____; _____; _____;

3. Hur har förloppet varit under behandlingstiden?

1. förbättrat 2. stationärt 3. försämrat; Kommentar: _____

4. Har fotproblem resulterat i kontakt med sjukvården? 1. ja 2. nej

Kommentar: _____

5. Har patienten erhållit skotekniskt hjälpmedel? 1. ja 2. nej

Kommentar: _____

6. Har patienten förändrat sitt eget fotvårdsbeteende? 1. ja 2. nej

Kommentar: _____

Fotvårdsspecialist _____
signum klartext datum

Var sker mesta omvårdnaden?

- Vi gör en studie!!

Bakgrund

- Av samtliga 2480 var 17 hemsjukvårdspatient när de kom första gången med sitt sår
- Av dem som avled oläkta var 38% hemsjukvårdspatient från början
- Hur många som fick hemsjukvård under sårtiden och efteråt har vi inte undersökt, de är sannolikt fler

**Documentation of diabetes care in home
nursing service in a Swedish municipality
A cross sectional study on nurses'
documentation.**

Annersten Gershater M,
Pilhammar E & Alm Roijer C.

Scandinavian Journal of Caring Sciences 2010

Metod

- **Undersökningsobjekt:** Legitimerade sjuksköterskors journaler om patienter med diabetes mellitus (n=172)
- **Utfallsmått:** Antal beskrivna olika planerade, utförda och evaluerade omvårdnadsåtgärder

Resultat

- Journalerna var överlag otillräckligt förda
 - Omvårdnadsprocessen följdes inte
 - Blodsockervärde 61%
 - Vikt 4 %
 - Blodtryck 10%
 - **Pågående fotsår 21%**
 - Patientundervisning 0%
 - Preventiv fotvård 0%
-
- Tablett- och insulinadministrering var väl dokumenterade

Sammanfattning

- Otillräcklig dokumentation kan medföra försämrad vårdkvalitet
- Vi föreslår att förbättrade dokumentations- rutiner inkluderar en struktur som följjer omvårdnadsprocessen:

Planering, utförande och evaluering av metabol kontroll och komplikationer

Hur kan sjuksköterskor arbeta preventivt för patienter med högriskfötter?

– Vi gör en studie!!

**Prevention of foot ulcers in patients with diabetes
in home nursing: a qualitative interview study**
M Annersten Gershater, E Pilhammar, C Alm Roijer,
Eur Diabetes Nursing 2013; 10(2): 52–57

- RNs in home nursing organisation mainly perform the preventive **work though others**; using staff education as main tool
- Home nursing organization needs more long-term care planning, rather than acute interventions

Kan god omvårdnad göra skillnad?

- Personcentrerad vård
- Samverkan i team
- Evidensbaserad vård
- Förbättringsarbete
- Säker vård
- Informatik

ISBN/ISSN 978-91-7104-412-9 / 1653-5383

MALMÖ UNIVERSITY
205 06 MALMÖ, SWEDEN
WWW.MAH.SE

MALMÖ UNIVERSITY HEALTH AND SOCIETY DOCTORAL DISSERTATION 2011:5
MAGDALENA ANNERSTEN GERSHATER PREVENTION OF FOOT ULCERS IN PATIENTS WITH DIABETES MELLITUS MALMÖ UNIVERSITY 2011

MAGDALENA ANNERSTEN GERSHATER PREVENTION OF FOOT ULCERS IN PATIENTS WITH DIABETES MELLITUS

Nursing in outpatient settings

MALMÖ UNIVERSITY